

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۳۱ اگست ۲۰۱۸

ماجرای مجسمه طلایی اردوخان، کاخ ۱۱۰ اتاقی، جنگ طلبی و احتمال فروپاشی دژ آسیا و اروپا!

آغاز سخن

رجب طیب اردوخان رئیس‌جمهوری ترکیه، یکی از مستبدترین حاکمان منطقه است که تاکنون به خوبی توانسته از گرایشات ملی و مذهبی بهترین بهره ببرد. او به‌طور فراینده‌ای، شیفته‌قدرت و فریبکار است. به‌طوری که در سال ۲۰۱۵، منابع رسانه‌ای تاکید کردند «رجب طیب اردوخان» اظهاراتی کرده که باعث شده است تا مخالفانش از وی به‌عنوان «سلطان مبتلا به‌بیماری جنون خود بزرگ پنداری» یاد کنند.

اردوخان در یک کنفرانس مطبوعاتی، از حکومت هیتلر تقدیر کرد. این‌گونه اظهارات موجی از انتقادات را از سوی احزاب مخالفت به راه انداخته است که نگران تمرکز بیش از حد قدرت در دست انسان جاه‌طلب و بی‌تحملی چون اردوخان هستند. به‌علاوه، منتقدان بعضاً به‌شباهت‌هایی هم میان اردوخان و هیتلر اشاره می‌کنند، از جمله این که هیتلر هم در یک روند دموکراتیک به‌قدرت رسید، ولی بعد یک حزب واحد سراسری تشکیل داد و پیشوای فاشیست شد. مخالفان نگران این بودند که اردوخان قصد پیشوائی در سر داشته باشد و بخواهد حزب خود، عدالت و توسعه، را به‌حزبی سراسری به‌سبک فاشیست‌ها تبدیل کند.

جالب این‌جاست که شعار «یک ملت، یک پرچم، یک کشور و یک سرزمین مادری»، هم شعار محبوب طرفداران حزب عدالت و توسعه به‌رهبری اردوخان و هم حزب متحدش، یعنی حرکت ملی به‌رهبری دولت باغچلی، بسیار به‌شعارهای دوران حاکمیت نازی‌ها شبیه است: «یک ملت، یک کشور و یک رهبر»!

ماجرای مجسمه ۴ متری طلایی رجب طیب اردوخان

مجسمه ۴ متری طلایی رجب طیب اردوخان، رئیس‌جمهوری ترکیه که در شهر ویسبادن آلمان نصب شده بود پس از آن که معترضان به‌روی آن نوشتند: «هیتلر ترکیه» برچیده شد.

به‌گزارش راشا تودی، مقامات محلی این شهر اعلام کردند که این مجسمه بدون اطلاع‌شان نصب شده بود و به‌طور کلی مورد استقبال قرار نگرفت.

به گزارش پایگاه اینترنتی شبکه یورونیوز، نصب مجسمه طلایی «رجب طیب اردوخان»، رئیس‌جمهور ترکیه در میدان یونیتی (وحدت) شهر غربی ویسبادن المان، موجب ایجاد اختلاف نظر میان شهروندان المانی و ترک‌تبار شد.

این مجسمه ۴ متری، اردوخان را در حالی که بازوی راست خود را بالا برده و به نقطه‌ای اشاره می‌کند، نشان می‌دهد. در ابتدا بسیاری از ساکنان شهر ویسبادن در مورد این‌که چرا مجسمه رئیس‌جمهور ترکیه در این شهر نصب شده است، گیج شده بودند. بسیاری از سازمان‌های حامی حقوق بشر در المان، از اقدامات اردوخان در خصوص افزایش بازداشت‌ها پس از کودتای نافرجام ترکیه، انتقاد کرده‌اند.

برلین از اقدامات آنکارا پس از کودتای جولای ۲۰۱۶ که منجر به بازداشت ۵۰ هزار نفر و اخراج ۱۵۰ هزار تن دیگر شد به شدت انتقاد کرد و این روند تا حدودی موجب تیرگی روابط دو کشور شد.

همچنین به گزارش بی‌بی‌سی، مجسمه ۴ متری طلایی رجب طیب اردوخان، رئیس‌جمهور ترکیه، که در شهر ویسبادن المان نصب شده بود پس از آن که معترضان روی آن عبارت «هیتلر ترکیه» را نوشتند، برچیده شد. این مجسمه در جریان فستیوال دو سالانه هنری ویسبادن در یکی از میدان‌ها این شهر نصب شده بود.

نصب این مجسمه به بالاگرفتن تنش میان حامیان و مخالفان اردوخان منجر شد و سرانجام مأموران آتش‌نشانی آن را سه‌شنبه گذشته برچیدند.

الیور فرنتر، از اعضای شورای شهر ویسبادن، به یکی از روزنامه‌های محلی گفته تنش میان حامیان و مخالفان به حدی بالا رفته که «پرخاشگری کلامی و دست به‌بینه‌شدن‌های فزونی مشاهده شده و حتی مأموران تیغ و چاقو در دست افراد دیده‌اند.»

دولت محلی توئیت کرد شهردار ویسبادن در توافق با پولیس این شهر تصمیم گرفته مجسمه اردوخان را به علت تدابیر امنیتی برچیند.

رسانه‌های المانی گفته‌اند که این مجسمه توسط یک خودروی آتش‌نشانی از میدان شهر برداشته و به جای نامعلومی منتقل شد.

سازنده مجسمه طلایی اردوخان گفت قصد او فقط به راه‌انداختن مباحثه در جریان این فستیوال بوده است.

این مجسمه شب روز سه‌شنبه ۲۸ اگست ۲۰۱۸، توسط ماشین آتش‌نشانی از میدان شهر برداشته شد. از سوی دیگر، یکی از مقامات محلی اعلام کرد: این مجسمه به عنوان بخشی از فستیوال هنری در این شهر نصب شده بود اما نصب آن بدون اطلاع مقامات محلی بود.

این مقام اعلام کرد: ما با تماس‌هایی از سوی شهروندانی مواجه شدیم که با دیدن این مجسمه دچار سردرگمی و تعجب شده بودند. آن‌ها نمی‌دانستند که این مجسمه به عنوان بخشی از فستیوال هنری نصب شده است.

قرار است اردو خان یک سفر رسمی در ماه آینده میلادی به برلین داشته باشد. این سفر در حالی انجام می‌شود که بسیاری از المانی‌ها به خصوص المانی‌های ترک‌تبار مخالف سفر او هستند. در میان مخالفان می‌توان به جم اوزدمیر، رهبر حزب سبز المان اشاره کرد.

او در اظهاراتی در ماه جولای اعلام کرده بود که رئیس‌جمهور ترکیه این کشور را شبیه ترکمنستان و یا آذربایجان کرده است؛ «کشور هائی که با سانسور، خودکامگی و سرکوب اپوزیسیون مواجه هستند.»
صدها هزار ترکیه‌ای در المان زندگی می‌کنند و این کشور پایگاه اصلی برای مهاجران اهل ترکیه در اروپا محسوب می‌شود. به همین علت هم حامیان و مخالفان دولت اردو خان به مباحث مرتبط با کشورشان در المان معمولاً به‌طور جدی واکنش نشان می‌دهند.

همین بهار سال گذشته اردو خان در پی جلوگیری از کارزارهای انتخاباتی حامیان او در چند شهر المان، مقام‌های این کشور را به حکومت‌داری به‌سبک المان نازی متهم کرد.
او حتی در جریان انتخابات سپتامبر گذشته در المان، دولت این کشور را «ضد ترکیه» خواند و خواستار بایکوت انتخابات شد که می‌توانست پیامی مستقیم برای صدها هزار المانی ترک‌تبار تلقی شود.
مقام‌های المان به این اظهارات اردو خان، به‌تندی پاسخ دادند و او را به سرکوب مخالفان و هجوم برای قبضه کردن قدرت متهم کردند.

کاخ ۱۱۰ اتاقی اردو خان

شهر باستانی استانبول، هزار سال پایتخت امپراتوری قدرتمند روم و بعدها حدود ۶۰۰ سال نیز مرکز حکومت امپراتوری عثمانی بود. ۱۶۰۰ سال اجتماع قدرت و ثروت در شهری وسیع، باعث می‌شود وقتی که در میان کوچه‌ها و خیابان‌هاش قدم بزنی، با کاخ‌ها و عمارت‌های سلطنتی بسیاری روبه‌رو شوی که همگی از سالیان دور باقی مانده‌اند. بیش‌تر قصرها و کاخ‌های رومی یا تخریب شده و یا کاهی دیگر بر روی آن‌ها ساخته شده، برخی را زلزله از میان برداشته و در نهایت تنها اندکی از بقایای کاخ‌های رومی باقی مانده است. بنابراین، در حال حاضر اغلب کاخ‌های سالم استانبول متعلق به دوره عثمانی هستند.

پس از آن که مصطفی کمال معروف به «آتاتورک» (پدر ترک) جمهوری ترکیه را بنا نهاد، طبق قانون مجلس ترکیه در سال ۱۹۲۴ تمام کاخ‌های عثمانی متعلق به مردم شناخته شدند. این کاخ‌ها مورد بازسازی قرار گرفتند و درهای همگی آن‌ها به‌روی مردم به‌عنوان موزه گشایش یافت. از آن میان، تنها کاخ دلمه باغچه بود که همچنان به‌عنوان کاخ ریاست‌جمهوری مورد استفاده قرار گرفت، تا آن که تا مصطفی کمال از دنیا رفت و درهای این کاخ نیز به‌روی عموم مردم باز شد.

اردوخان برای بازگشائی کاخ جدید خود، فقط توانست محمود عباس رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین را به آنجا بکشد.

روز ۲۳ دی ماه ۱۳۹۳- ۱۲ ژانویه ۲۰۱۵، استقبال بی‌سابقه رجب طیب اردوخان رئیس‌جمهور ترکیه از محمود عباس رئیس تشکیلات خودگردان فلسطینی در «کاخ سفید» ریاست جمهوری در آنکارا جنجال‌ساز شد.

به گزارش رسانه‌های ترکیه، روز گذشته استقبال بی‌نظیری از محمود عباس در کاخ ریاست جمهوری نوساز ترکیه انجام شد و برای نخستین بار از گارد احترام ۱۶ نفره ای با لباس‌ها و زره‌های دوران عثمانی از محمود عباس استقبال شد.

۱۶ سرباز گارد که روی پله‌های کاخ و پشت سر اردوخان و عباس ایستاده بودند لباس‌های زره به‌سبک دوران عثمانی بر تن داشته و شمشیری به‌دست داشتند.

این صحنه از استقبال در حالی است که در ماه‌ها موضوع ساخت کاخ پرهزینه در کنار سیاست‌های دولت ترکیه برای رواج زبان و رسم‌الخط دوران عثمانی در ترکیه به‌موضوعی جنجالی تبدیل شده و احزاب مخالف حکومت این‌گونه سیاست‌ها را تلاش برای زدودن میراث لائیسیتیه بر جای مانده از مصطفی کمال (موسس جمهوری ترکیه) و اسلامی و عثمانی سازی ترکیه می‌دانند.

بی‌بی‌سی هم در این‌باره نوشته بود: انتشار تصویر این شانزده سرباز که در دو ردیف بر روی پلکان ایستاده بودند، واکنش به‌تازده و گاهی تمسخرآمیز کاربران شبکه‌های اجتماعی را در ترکیه به همراه داشت.

منابع رسمی در ترکیه گفته‌اند که این ۱۶ سرباز نمادی از ۱۶ حکومت مهم در تاریخ ترک تباران هستند که از امپراتوری هون‌ها در سده دوم قبل از میلاد تا حکومت‌های سلجوقیان و گورکانیان و در نهایت امپراتوری عثمانی را شامل می‌شود.

به گزارش خبرگزاری آناتولی، این نخستین بار است که از این گارد در استقبال از رهبران خارجی استفاده شده است. با این حال، بعضی از کاربران اردوخان را به‌تلاش برای زنده کردن خاطره شکوه و جلال دوران عثمانی متهم کردند.

قدری گورسل، روزنامه‌نگار شناخته شده ترکیه‌ای در توئیتر نوشت: «سیرک عثمانی در کاخ».

در یکی از تصاویر دست‌کاری شده، قهرمانان جنگ ستارگان در کنار اردوخان و مهمانش دیده می‌شوند. در عکسی دیگر، اردوخان در میان شخصیت‌های مجموعه ارباب حلقه‌ها قرار گرفته است.

حواشی دیدار اردوخان با محمود عباس در کاخی رخ داد که افتتاحش در اکتبر ۲۰۱۴ با جنجال به‌همراه بود.

حدود ۶۰۰ میلیون دلار برای ساخت این کاخ که ۱۱۵۰ اتاق دارد، هزینه شده و اردوخان آن را نماد ترکیه جدیدی می‌داند که در حال بناست.

اما مخالفان آن را تصویر حکومتی می‌دانند که آن را به‌حرکت به‌سوی خودکامگی متهم می‌کردند. آن‌ها همچنین اردوخان را متهم می‌کردند که با بزرگ کردن جلوه‌های دوران عثمانی، سعی در تضعیف دستاوردهای حکومت سکولار در ترکیه دارد.

شو اردوخان بر روی پل بسفر

تقریباً در دین ماه ۱۳۹۴ بود که رئیس‌جمهوری ترکیه و همراهان او هنگام بازگشت از نماز جمعه، گویا موفق شدند مردی را که قصد خودکشی از روی پل بسفر داشت، نجات دهند.

این واقعه به سرعت در رسانه‌های این کشور انعکاس یافت و رجب طیب اردو خان به‌عنوان قهرمان این حادثه معرفی شد. رسانه‌های ترکیه گزارش دادند مردی که قصد خودکشی داشت از شهروندان کرد بوده و او را با چهره‌ای آشفته و مضطرب که از مشکلات خانوادگی و افسردگی رنج می‌برد، به‌تصویر کشیدند.

اقدام اردو خان در شرایطی که نظامیان این کشور مردم مناطق کردنشین را به‌خاک خون می‌کشیدند و مقررات منع آموشد و حکومت نظامی در این مناطق و به‌ویژه در استان دیاربکر برقرار بوده، باید وجهه‌ای به‌او داده می‌شد و سیمایش مانند دلک‌ها بزرگ می‌شد.

در پی این واقعه، روسیا الیوم در گزارشی نوشت: کلیپ‌هایی از اردو خان پس از این واقعه پخش شد در حالی که او در صندلی عقب خودروی خود نشسته و مشغول صحبت با تلفون همراهش بود و در عین حال با مردی که در برابرش گریه می‌کرد، سخن می‌گفت، و بر اساس این فلم‌ها مردی که قصد خودکشی داشت با وجود این که دچار یاس و ناامیدی بود، بوسیدن دست اردو خان را فراموش نکرد.

ماجرا زمانی بغرنج شد که فعالان ترک شبکه‌های اجتماعی پی بردند فردی که بر روی پل بسفر قصد خودکشی داشت، نه کرد است و نه افسرده و نه از مشکلات خانوادگی رنج می‌برد، بلکه او مسئول یکی از جمعیت‌های وابسته به‌حزب عدالت و توسعه (حزب تحت رهبری اردو خان) است.

به‌دنبال دست‌یابی فعالان ترک شبکه‌های اجتماعی به‌هویت واقعی مردی که قصد خودکشی داشت، این نمایش دوامی نیافت و نقاب از چهره اصلی بازیگر این سناریو، که اردو خان از هیچ تلاشی برای ترویج گسترده آن فروگذار نکرد، برداشته شد.

فعالان ترک در یادداشت‌هایی در شبکه اجتماعی توئیتر به‌منقل از شاهدان نوشتند: مردی که به‌ظاهر قصد خودکشی داشت براساس سناریوی از پیش طراحی شده ابتدا از یک خودرو پیاده شد و بعد او را همراه افراد دیگر به‌مکان تصویربرداری آوردند.

در پی فاش شدن هویت این فرد، که چند روز پیش به‌ظاهر توسط اردو خان از خودکشی نجات یافت، معارضان ترک و فعالان شبکه‌های اجتماعی، اقدام رئیس‌جمهور ترکیه در این زمینه را، نمایشی مضحک توصیف کردند.

اردو خان، پدر دوم ترکیه یا رئیس‌جمهور جاه‌طلب؟

از زمان مصطفی کمال آتاتورک، پدر ترکیه مدرن، هیچ چهره دیگری به اندازه رجب طیب اردوخان، تا این حد بر آن کشور مسلط نبوده است.

تسلط مطلق این رئیس‌جمهور بر ترکیه، سال ۲۰۱۶ با یک کودتای ظاهراً «ناکام» به‌چالش کشیده شد. اما اردوخان کمتر از ۱۲ ساعت بعد از وقوع کودتا، نه تنها به‌کاخ ریاست جمهوری برگشت، بلکه در جایگاه و قدرتی بیش از گذشته قرار گرفت.

از نظر حامیان، او اقتصاد ترکیه را شکوفا کرده و به‌منظر منتقدانش، او رهبری اقتدارگر است که تاب نقد را ندارد و هرکس با او مخالفت کند به‌شکلی خشن خاموش می‌شود. این مخالفان از یک جوان ۱۶ ساله که به‌اتهام توهین به اردوخان دستگیر شد تا ملکه زیبایی سابق ترکیه که به‌خاطر اشتراک گذاشتن یک شعر انتقادی از رهبر ترکیه به دردسر افتاد تنوع دارند.

کودتای نافرجام حداقل جان صدها نفر را گرفت و به‌ادعای مقامات رسمی، حتی نزدیک بود به کشته‌شدن اردوخان بینجامد که در تفرجگاه مرمره در مجاور دریای اژه به‌سر می‌برد.

هنوز چند ساعت نگذشته بود که او روی صفحه تلویزیون ظاهر شد، خودش را «فرمانده کل» خواند و از طرفدارانش در استانبول خواست به‌خیابان‌ها بریزند.

اردوخان: اگر «دژ آناتولی» فرو ریزد، خاورمیانه‌ای باقی نمی‌ماند!

رجب طیب اردوخان، روز یکشنبه ۲۶ اگست نسبت به‌حملاتی که به‌گفته او کشورش را هدف قرار داده به‌شدت هشدار داد.

اردوخان گفت: «اگر دژ آناتولی فرو ریزد، خاورمیانه، آفریقا و یا جایی دیگری باقی نخواهد ماند.»

گفتنی است، منظور اردوخان از «آناتولی» اسم تاریخی جغرافیای کشور ترکیه کنونی است که در زمان امپراتوری عثمانی به آن آناتولی اطلاق می‌شد.

اردوخان قول داد که برای برقراری صلح و امنیت در عراق و مناطق سوریه که تحت کنترل خود دارد، تلاش کند.

او افزود: «ترکیه مصمم است تمام سازمان‌های تروریستی در منطقه را از بین ببرد.»

به گزارش رویترز، اردوخان، که در موس واقع در جنوب شرق ترکیه سخنرانی می کرد، گفت: «حملات جدید علیه ترکیه شبیه حملاتی است که در گذشته آناتولی را هدف قرار داده بود.» وی افزود: «اگر آناتولی مورد هجوم قرار گیرد و «دژ آن فرو ریزد» دیگر مناطق نیز فرو خواهد ریخت.» اردوخان گفت: «فراموش نکنید آناتولی «دژی محکم» است و اگر این دژ فرو ریزد، نه خاورمیانه می ماند نه آفریقا نه آسیای میانه و نه بالکان و قفقاز.»

سوگند وفاداری رجب طیب اردوخان به عنوان رئیس جمهور تام الاختیار

پس از پیروزی در انتخابات اخیر، رجب طیب اردوخان بیش از دیگر رهبران ترکیه در دهه های گذشته صاحب قدرت شده است. او در سوگند وفاداری خود به رئیس جمهوری تام الاختیار خود تاکید کرده است.

گذر ترکیه از دموکراسی پارلمانی به سیستمی که ویژگی اش دادن کل اختیارات اجرایی به یک رئیس جمهور بسیار قدرتمند است، بزرگترین جا بهجائی قدرت از یک صد سال پیش تا به حال در ترکیه بوده است. حدود یک صد سال پیش، جمهوری ترکیه از ویرانه های امپراطوری متلاشی شده عثمانی سربر آورد. اردوخان با اختیارات جدید، قدرت در بخش قضائی را نیز از آن خود خواهد ساخت و این اختیار را دارد که از طریق صدور حکم حکومت کند.

اردوخان و کردهای ترکیه

کردهای ترکیه از زمان به قدرت رسیدن اردوخان دستاوردها و ناکامی های زیادی داشته اند. دیگر کرد بودن و تظاهر به آن در ترکیه ممنوع یا جرم نیست، اما کردها هنوز به حقوقی که از آن خود می دانند نرسیده اند. کردها نامزد ریاست جمهوری، وزیر، حزب قانونی در پارلمان، تلویزیون و روزنامه دارند، اما هنوز شهروند درجه یک نیستند و به اندازه یک پنجم جمعیت ترکیه از این کشور سهم ندارند.

در سال ۲۰۱۴ اردوخان در انتخابات ریاست جمهوری شرکت کرد و با کسب ۵۲ درصد آرا رئیس جمهور ترکیه شد. اما از این زمان به بعد سلسله پیروزی های اردوخان و حزبش دچار گسست شد و در نخستین انتخابات پس از برگزیده شدن او به سمت ریاست جمهوری، حزب عدالت و توسعه ۴۰ درصد آرا را کسب کرد و نتوانست دولت تک حزبی مانند دوره های قبل تشکیل دهد. اما این حزب، به دولت ائتلافی تن نداد و با برگزاری یک انتخابات زودهنگام و با تشدید سانسور و اختناق، این شکست را جبران کرد و توانست ۴۹/۵ درصد آرا را کسب کرده و دولت تشکیل دهد. تعداد کرسی های حزب عدالت و توسعه در پارلمان ترکیه در انتخابات های سال های ۲۰۰۲، ۲۰۰۷، ۲۰۱۱، ۲۰۱۵ و زودهنگام ۲۰۱۵، به ترتیب عبارت است از: ۳۶۳ کرسی، ۳۴۱ کرسی، ۳۲۷ کرسی، ۲۵۸ کرسی و ۳۱۷ کرسی.

ناگفته نماند که اردوخان در دوران زمامداری خود به‌عنوان نخست‌وزیر و رئیس‌جمهور، سه بار تغییرات قانون اساسی را به‌هم‌پرسی گذاشته و هر بار با کسب اکثریت آرا موفق شده است تا این که، پس از تغییر قانون اساسی و تغییر سیستم حکومتی ترکیه از پارلمانی به ریاستی، اختیارات بیش‌تری به دست آورده است.

مردم کرد ترکیه، بیش از یک پنجم جمعیت ترکیه را تشکیل می‌دهند، یعنی اندکی بیش از نیمی از جمعیت همه کردها در کشورهای دیگر منطقه. کردها در استان‌های آگری، بتلیس، بینگول، دیاربکر، حکاری، ماردین، موش، سرت، شانلی اورفا و وان، که در جنوب شرقی ترکیه واقعند، در اکثریت هستند. این استان‌ها فقیرترین و توسعه نیافته‌ترین استان‌های ترکیه را تشکیل می‌دهند. علاوه بر این، جمعیت قابل توجهی از کردها در سه شهر بزرگ ترکیه، یعنی استانبول، آنکارا و ازمیر زندگی می‌کنند، به‌نحوی که استانبول بیش از هر شهر دیگری در جهان جمعیت کرد زبان دارد.

کردهای ترکیه امپراتوری عثمانی تا به امروز، همواره از جانب حکومت‌های مختلف این کشور در معرض انکار، سرکوب و تلاش برای نابودی قرار داشته‌اند. تا سال ۱۹۹۰ که حزب کار خلق (HEP) به‌عنوان یک حزب کردی تاسیس شد و سال ۱۹۹۱ که سلیمان دمیرل نخست‌وزیر ترکیه شد و اجباراً وجود کردها و مسئله کردها را پذیرفت، وجود اقلیت بزرگی به‌نام کرد با هویت و زبان و فرهنگش انکار می‌شد. هم‌زمان با سرکوب سه قیام عمده کردهای ترکیه، قیام شیخ سعید پیران (۱۹۲۵)، قیام منطقه آارات (۱۹۲۷-۱۹۳۰) و قیام درسیم (۱۹۳۶-۱۹۳۸)، مصطفی کمال پاشا (آتا ترک) همه مدارس، نهادها، انتشارات و اماکن فرهنگی کردها را تعطیل و ممنوع اعلام کرد. ابداع عبارت «ترک وحشی» یا «ترک کوهی» برای ارجاع به کردهای ترکیه به‌خوبی نشان‌دهنده سیاست انکار و فویشیستی حکومت‌های ترکیه در قبال کردها است. کردهای ترکیه تا اوایل دهه ۹۰ میلادی و با شدت کم‌تری تا اوایل دهه ۲۰۰۰، نمی‌توانستند آزادانه به زبان مادری خود تکلم کنند، بنویسند و بخوانند. آن‌ها حتی از پوشیدن لباس کردی در شهرهای بزرگ و حتی در نزدیکی این شهرها منع می‌شدند. تا سال ۲۰۰۲ که پارلمان ترکیه حق آموزش به‌زبان کردی (اگر چه اجرائی نشد) و انتشار مطبوعات کردی را به رسمیت شناخت، این ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها به‌شدت اعمال می‌شد. به‌هر روی، کرد به‌عنوان یک اقلیت رسمی هنوز در قانون اساسی ترکیه جایگاهی ندارد و واژه «ترک» به‌همه شهروندان این کشور، فارغ از نژاد، ملیت، زبان و مذهب، اطلاق می‌شود. هم‌اینک به‌خواست پارلمان ترکیه استفاده از واژه «کردستان» برای ارجاع به‌مناطق کردنشین ممنوع است.

با وجود این، سیاست ضدکردی حکومت‌های مداوم ترکیه، دولت اقلیم کردستان و خوانندگان معروف کردزبان مانند «شوان پرور» و «ایبو تاتلیس» در رکاب اردوخان قرار گیرند. تشویق و تهدید کردها برای مهاجرت به مناطق غربی ترکیه که از مناطق کردنشین آبادتر بودند، ممانعت از توسعه این مناطق برای فشار بیشتر بر آن‌ها، قانون وضعیت فوق‌العاده در بسیاری از مناطق کردنشین از سال ۱۹۸۷، در کنار ممنوعیت زبان و فرهنگ کردی، تلاشی بود برای نابودی هویت و جمعیت کردها و تغییر بافت ملی مناطق جنوب شرقی ترکیه. حکومت ترکیه علاوه بر سرکوب کردهای این کشور، در سرکوب هرگونه حرکت کردها در دیگر کشورهای همسایه نیز پیش‌قدم بود و در دهه نخست تشکیل حکومت خودمختار کردستان عراق، نگاه و رفتاری بدبینانه و خصمانه نسبت به این ساختار کردی همسایه داشت. اما بعدها این حکومت را به‌خودش وابسته کرد.

مبارزات سیاسی قانونی کردها نیز، که می‌توان گفت از سال ۱۹۹۰ و با تاسیس حزب کار خلق آغاز شد، همواره در معرض سرکوب و فشار بوده است. این حزب در سال ۱۹۹۳ غیرقانونی اعلام شد. در همین سال حزب دموکرات (DEP) تاسیس شد و در سال ۱۹۹۴ فعالیت این حزب ممنوع شد. در همین سال حزب دموکراسی خلق (HADEP) جای حزب دموکرات را گرفت و تا سال ۲۰۰۳ که غیرقانونی اعلام گردید، فعالیت کرد. در سال ۱۹۹۴، لیلیا زانا نماینده کرد پارلمان ترکیه به‌خاطر تکلم به زبان کردی در پارلمان به ۱۰ سال زندان محکوم شد. در سال ۲۰۰۵ نیز حزب جامعه دموکراتیک (DTK) تاسیس شد که در سال ۲۰۰۹ ممنوع و منحل شد. علاوه بر این‌ها چندین حزب کردی دیگر نیز تحت فشار حکومت‌های ترکیه ممنوع و منحل شده‌اند. و اینک که حزب دموکراتیک خلق‌ها (HDP) به‌عنوان حزبی قانونی فعالیت می‌کند، رهبران، نمایندگان و اعضای آن به‌خواست اردوخان و حزب عدالت و توسعه دستگیر، محاکمه و زندانی شده‌اند. هم اینک ۱۱ تن از نمایندگان این حزب، از جمله صلاح‌الدین دمیرتاش رئیس مشترک حزب و فیگن یوکسکداغ رئیس مشترک پیشین آن، در زندان هستند و تا کنون ۵ تن از نمایندگان از پارلمان اخراج شده‌اند.

عبدالله اوجالان در سال ۱۹۷۸ حزب کارگران کردستان (PKK) را تاسیس کرد و از سال ۱۹۸۴ مبارزه مسلحانه علیه حکومت ترکیه را آغاز کرد. برای مبارزه با PKK و رواج فزاینده آن در مناطق کردنشین ترکیه، از سال ۱۹۸۷ قانون وضعیت فوق‌العاده بر این مناطق حاکم شد و زندگی و اقتصاد کردها را بیش از پیش تحت تاثیر قرار داد. قانون وضعیت فوق‌العاده تا سال ۲۰۰۲ بر بیش‌تر مناطق کردنشین ترکیه حاکم بود و در این سال، حزب عدالت و توسعه این قانون را ملغی اعلام کرد. شاید بتوان تفاگست میزان آرای حزب عدالت و توسعه در استان‌های کردنشین در دو انتخابات پارلمانی سال ۲۰۱۵ را بر همین اساس تفسیر کرد. در انتخابات ۷ جون ۲۰۱۵ که تنها شکست حزب عدالت و توسعه در ۱۵ سال حیات آن بود، استان‌های بینگول، شانلی اورفا، بتلیس، سرت، موش، وان و ماردین به ترتیب ۴۶/۹، ۴۶/۷، ۳۰/۹، ۲۸/۲، ۲۴/۳، ۱۹/۴ و ۱۹/۲ درصد به این حزب رای داده بودند. اما پس از آن‌که نیروهای مسلح ترکیه مجدداً به کردستان و پ.ک.ک حمله کردند و مقررات منع آمد و شد و حکومت نظامی‌های گاه چند ماهه زندگی در بسیاری از مناطق کردنشین را سخت مختل کرد، در واقع حکومت حزب عدالت و توسعه به کردها هشدار داد که ضعف این حزب مقدمه بازگشت قانون وضعیت فوق‌العاده و اوضاع دهه ۹۰ میلادی است.

در سال ۱۹۹۹ ترکیه به‌عنوان نامزد عضویت در اتحادیه اروپا پذیرفته شد، اما یکی از شرایط اساسی عضویت قطعی این کشور یافتن راه‌حلی قانع‌کننده برای مسئله مردم کرد بود. اردوخان کسی بود که در این مقطع حساس برای کردها، زمام امور و ابتکار عمل را به دست گرفت و ظاهراً تعهد خود را نسبت به دست‌یابی به معیارهای اتحادیه اروپا، از جمله در مورد مسئله کردها، نشان داد.

در سال ۲۰۰۹، اردوخان قانون معطل مانده مصوب سال ۲۰۰۲ را که آزادی قابل توجهی در استفاده از زبان کردی به کردها می‌داد، تا حد زیادی اجرا کرد. استفاده از زبان کردی در رسانه‌ها و مطبوعات آزاد شد، نام‌های ترکی شده برخی شهرها و روستاها مجدداً کردی شد، موسیقی کردی مجاز شد، منع پوشش کردی از میان رفت و تغییرات دیگری از این دست به‌موقع پیوست. اردوخان آشکارا از حقوق کردها سخن گفت، از سیاست‌های پیشین ترکیه در ضدیت با اقلیت‌های این کشور، به‌ویژه کردها انتقاد کرد و اعلام کرد قصد دارد مسئله کردها را که با بیش از ۲۰ سال جنگ حل نشده به‌شیوه‌ای مسالمت‌آمیز حل کند. او و عبدالله گل رئیس‌جمهور وقت، چنان از کردها دفاع کردند که حزب حرکت ملی (MHP) و حزب جمهوری‌خواه خلق (CHP) به‌شدت اعتراض کردند. کردها مورد توجه قرار گرفتند و در دولت اردوخان و در ساختار حزب عدالت و توسعه تا سطح وزیر و معاون حزب ارتقا یافتند. به این ترتیب، امید دست‌یابی به حقوق، در کردها بیش از پیش جان گرفت.

در آغاز پروسه آشتی دولت با مردم کرد در سال ۲۰۱۲ و مذاکره با عبدالله رهبر زندانی پ.ک.ک و نمایندگان HDP در این پروسه، سبب شد که درگیری‌ها در کردستان متوقف شوند و برقراری آرامش نسبی به مناطق کردنشین برگردد و به جذب هر چه بیش‌تر آرای مردم کرد به حزب اردوخان انجامید. شاید به‌همین دلیل در انتخابات ریاست جمهوری سال ۲۰۱۴ با وجود کاندیداتوری صلاح‌الدین دمیرتاش، سیاست‌مدار خوش‌نام و محبوب کرد و غیرکرد، اردوخان در استان‌های کردنشین آگری، بتلیس، موش، سرت و وان بیش از ۴۰ درصد و در استان بینگول اندکی کم‌تر و در استان شانلی اورفا اندکی بیش از ۶۰ درصد آرای کردها را کسب کرد.

تا این که اردوخان دیگر اردوخان پیش از انتخابات جون ۲۰۱۵ نبود. پس از ناکامی در این انتخابات، اردوخان به‌توافق‌های نسبی حاصل شده با اوجالان و PKK پشت پا زد و پروسه‌ای که امیدی برای حصول صلح بسته شده بود، در نیمه راه متوقف شد. جنگ ارتش ترکیه با PKK با شدت هر چه تمام‌تر از سر گرفته شد و اردوخان و دیگر مقامات دولت و حزب عدالت و توسعه بارها از ادامه جنگ تا نابودی کامل PKK سخن گفتند. دیگر کسی از صلح نگفت. حال با توجه به‌تغییر رویه اردوخان و موقعیت او در حاکمیت، نه تنها مردم کرد، بلکه همه اپوزیسیون حکومت ترکیه و جنبش‌های سیاسی و اجتماعی از اردوخان و حزب او نفرت دارند.

علاوه بر این، دشمنی اردوخان با کردهای سوریه تا حد دخالت نظامی در شمال سوریه و اشغال بخشی از شمال سوریه پیش رفت و هر روز احتمال حمله ارتش ترکیه به کانتون عفرین بیش‌تر شد تا این که ای نکانتون به اشغال نظامی ارتش ترکیه و دیگر گروه‌های تروریستی سوری درآمد. او در موضوع همه‌پرسی استقلال اقلیم کردستان عراق نیز موضع‌گیری بسیار تندی داشت و کردهای عراق را به حمله نظامی، تحریم اقتصادی و گرسنگی تهدید کرد.

PKK که پس از چهار دهه مبارزه مسلحانه با هشتمین یا به‌قولی دهمین ارتش قدرتمند دنیا، مبارزه کرده و همچنان به‌مبارزه عدالت خواهانه و انسانی دوستانه و عدالت‌جویانه خود ادامه می‌دهد؛ عبدالله اوجالان که اکنون به‌یک رهبر مقاوم و راه‌گشای مردم کرد در منطقه تبدیل شده و ۲۰ سال است زندانی است، امروز کنفدرالیسم دموکراتیک را رد مقابل جامعه ترکیه و منطقه قرار داده است، این امیدواری برای پیروزی مردم کرد در منطقه بیش‌تر از گذشته شده است.

ویرانی شهرهای کردنشین

دولت اردوخان و ارتش و سایر نیروهای امنیتی ترکیه، علاوه بر این که مردم مناطق کردنشین را در محاصره اقتصادی و امنیت قرار داده‌اند در عین حال، به‌طور وحشیانه‌ای نیز مردم این منطقه را سرکوب می‌کنند.

رئیس ستاد ارتش ترکیه در آخرین آمار خود از بازداشت ۶۶۶ عنصر مسلح کرد در این شهر خبر داد. او درباره تعداد تلفات توضیحی نداد. در این درگیری ده‌ها تن از نیروها و افراد پولیس ترکیه کشته شدند. سازمان حقوق بشر ترکیه، اعلام کرد که دست‌کم ۱۷۸ غیرنظامی در این درگیری‌ها کشته شده‌اند و ده‌ها هزار نفر نیز مجبور به ترک خانه‌های خود شدند.

در انتخابات اخیر، از حضور ناظران بین‌المللی در مناطق کردنشین ترکیه جلوگیری به عمل آمد و بیش از ۳۰۰۰۰۰۰ رای انتخابات که بیش‌تر متعلق به مناطق کردنشین در جنوب شرقی بود باطل شد. رای‌دهندگان کرد، همچنین با موانعی در ارتباط با مسیرهای رفت و آمد برای حضور در انتخابات روبه‌رو شده بودند. صندوق‌های رای در مناطق عمدتاً کردنشین استقرار نیافت و رای‌دهندگان کرد مجبور بودند گاهی تا ۲۰ کیلومتر دورتر از محل زدگی خود را طی کنند تا بتوانند رای خود را در صندوق بیاندازند. به‌دلیل این که خانه‌های برخی از کردها در طی عملیات نظامی ترک‌ها تخریب شده و آن‌ها نتوانسته بودند آدرسی برای شرکت در انتخابات ارائه دهند، آواره شده و نتوانستند در این انتخابات شرکت کنند.

دولت ترکیه علاوه بر صلاح‌الدین دمیرتاش، ۱۲ نماینده حزب کردی را به‌زندان انداخته و کنترل ۸۲ شهرداری در مناطق کردنشین را که شهرداران این مناطق از طریق انتخابات به‌این سمت انتخاب شده بودند، به‌دست گرفت و آن‌ها را برکنار کرد. دولت اردغان، همچنین ۵۰۰۰ فعال کرد را در مناطق کردنشین بازداشت کرد. وقتی رای‌دهندگان با اردغان مخالفت کردند او تهدید کرد که خشونت دامن ناراضیان را فرا خواهد گرفت. هرچه بود گذشت. اردوخان ریاست جمهوری خود را با دبدبه و کبکبه آغاز کرد و تا ۵ سال آینده بر صندلی ریاست جمهوری لم خواهد داد.

تازه‌ترین بربریت دولت و پلی ترکیه علیه مادران شنبه در استانبول

پولیس ترکیه با استفاده از گاز اشک‌آور و خودورهای آب‌پاش به جمع «مادران شنبه» که به‌یاد فرزندان مفقود خود در دوران خفقان دهه ۹۰ ترکیه سال‌هاست تجمع می‌کنند، آن‌ها را متفرق و چندین نفر را بازداشت کرده است.

پولیس استانبول روز شنبه ۲۵ اگست ۲۰۱۸، علاوه بر بر هم زدن تجمع این گروه از زنان، ۵۰ نفر از آنان را بازداشت کرد و آنطور که گزارش شده امین اوچاک، یکی از برجسته‌ترین چهره‌های این گروه را که بیش از ۸۰ سال سن دارد را هم بازداشت کرده است.

مادران شنبه که صدها عضو دارد از سال ۱۹۹۵ تشکیل شده است. آن‌ها هر آخر هفته در مرکز استانبول جمع می‌شوند تا ضمن زنده نگه داشتن یاد فرزندان مفقود خود، از دولت و مقام‌ها می‌خواهند که برای روشن شدن سرنوشت ناپدیدشدگان دوران سرکوب و خفقان ترکیه در دهه ۹۰ میلادی اقدام کند.

تجمع روز شنبه ۲۵ اگست، هفتصدمین تجمع این مادران داغ‌دیده بود.

گروه‌های حقوق بشری یورش پولیس به این تجمع را محکوم کرده‌اند.

اسینکلر وب، از سازمان دیدبان حقوق بشر «سرکوب خانواده‌هایی که در پی اجرای عدالت برای جرایمی هستند که دولت مرتکب شده، شرم‌آور است.»

با وجود این، دولت ترکیه طی بیانیه‌ای مدعی شده علت برچیدن تجمع مادران شنبه این بوده که این گروه در شبکه‌های اجتماعی به طرفداری از حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) پرداخته و به همین علت دولت برگزاری تجمع آن‌ها را ممنوع کرده بود.

آنطور که گزارش شده تمامی بازداشت‌شدگان تجمع آن روز مادران شنبه، پس از آن که پولیس از آن‌ها تعهد کتبی گرفته آزاد شده‌اند؛ از جمله امین اوچاک که پسرش حسن از سال ۱۹۹۵ ناپدید شده است.

فعالان حقوق بشری می‌گویند دولت هیچ‌گاه به‌طور رسمی درباره ناپدیدشدگان آن دوران تحقیق نکرده است.

تجمع مادران شنبه در استانبول پیش‌تر و در حفاصل سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۹ هم ممنوع شده بود اما این نخستین بار است که در ۱۰ سال گذشته از تجمع نشسته این زنان در مرکز استانبول جلوگیری می‌شود.

ستایش اردوخان از هیتلر

رجب طیب اردوخان، که مدافع سرسخت تغییر قانون اساسی به‌نفع افزایش چشم‌گیر اختیارات ریاست جمهوری است (که طبق قانون آن دوره عمدتاً تشریفاتی بود)، در کنفرانس مطبوعاتی خود بعد از بازگشت از عربستان در دی ماه ۱۳۹۴، در اظهار نظری عجیب در اشاره به‌مصدق سیستم سیاسی مورد نظرش به‌المان هیتلری اشاره کرد. اظهاراتی که بازتاب‌های گسترده‌ای در خود ترکیه و رسانه‌های بین‌المللی به‌همراه داشت.

اردوخان که در بازگشت از سفر عربستان، کنفرانس مطبوعاتی خود، با این سؤال مواجه شد که آیا ریاست جمهوری مورد نظر او با اختیارات گسترده، در یک کشور یک‌پارچه (غیرفدرالی) ممکن است، چنین پاسخ داد:

«این‌طور هم نیست که هیچ سیستم ریاستی در یک کشور یک‌پارچه نباشد. نمونه‌های آن در سرتاسر دنیا هست. در گذشته هم بود. وقتی به‌المان هیتلری نگاه کنید، آن‌جا هم چنین چیزی می‌بینید. در دیگر کشورها هم می‌بینید.» اردوخان مهم‌ترین و سرسخت‌ترین حامی شکل‌گیری یک نظام ریاستی «به‌سبک ترکی» بود که اکنون به این آرزوی خود دست یافته است.

او در ماه آوریل ۲۰۱۶، ادعا کرده بود که ترکیه همین حالا هم عملاً به‌یک نظام ریاستی تبدیل شده است و او خواستار چارچوب قانونی برای «نهائی کردن» این تغییر است.

«اوکتای وورال»، نایب رئیس گروه پارلمانی حزب حرکت ملی ترکیه، آوردن مثال هیتلر را نشانی از آن دانست که رئیس‌جمهور کشور هیچ درکی از دموکراسی ندارد:

«اشاره اردوخان به‌المان هیتلری نشان می‌دهد که او چه نوع رژیمی برای ترکیه طراحی کرده است. اظهارات اردوخان توهینی به مردم ترکیه بود. او نمی‌تواند رژیم فاشیست را برای ترکیه مثال بزند.» همان‌وز که در بالا اشاره این حزب اکنون تنها متحد اردوخان در دولت اوست.

«گورسل تکین»، دبیرکل حزب جمهوری‌خواه خلق هم بر این باور بود که زمان نشان خواهد داد که این اظهارات تنها یک لغزش کلامی بوده یا از سرّ درون او خبر می‌دهد.

تکین در مصاحبه خود بعد از اظهار نظر جنجالی اردوخان، گفت که اردوخان و مشاور ارشد حقوقی او، برهان کوزو، مسئول سابق کمیسیون پارلمانی قانون اساسی، هر چه می‌توانستند انجام دادند تا ادبیاتی برای یک سیستم ریاستی اختصاصی اردوخان ایجاد کنند، ولی شکست خورده‌اند. به اعتقاد او، این بسیار کنایه‌آمیز است که اردوخان مثال هیتلر را مناسب دیدگاهش نسبت به ترکیه یافته است.

«آیلا آکات عطا»، از حزب دموکراتیک خلق‌ها (HDP)، هم اظهار نظر اردوخان را مصداق بارز یک «فراموش کاری تاریخی» دانست:

«حتی‌المان امروز هم به‌دوره هیتلر ارجاع نمی‌دهد یا آن را تحسین نمی‌کند. هدف هیتلر ایجاد یک کشور مبتنی بر مفهوم هویت نژاد برتر بود و ارتقاء آن به‌فاشیسم یک خسران بزرگ نه تنها برای مردم المان که برای بشریت بود.» عطا در ادامه سخنانش چنین به اردوخان کنایه زد: و گفت:

«ای کاش اردوخان یک مثال ارایه می‌داد، اما نه از المان هیتلری، بلکه از المان امروز که یک نظام فدرال حکومتی دارد و شهروندان را توسط یک قرارداد اجتماعی به‌هم پیوند داده است.»

به‌علاوه، برخی از اسلام‌گرایان سنی‌مذهب متمایل به سلفی‌گری، اخیراً ریاست جمهوری اردوخان را یک نوع «خلافت»، جدید خوانده بودند که به‌برپائی یک سیستم سیاسی اسلامی جدید منجر خواهد شد.

«خیرالدین کامران»، روزنامه‌نگار طرفدار دولت، در ستون ثابت خود در روزنامه «بنی شفق»، در ۲۵ دسامبر ۲۰۱۶، نوشته بود که وقتی در یک نظام ریاستی اسلامی، مردم به‌کسی رای می‌دهند، در واقع او را به «خلافت» یا «امارت» برمی‌گزینند و از او فرمان می‌برند!

پس زاین اعتراضات، دفتر اردوخان بیانیه‌ای منتشر کرد که در آن مدعی شد که اظهارات رئیس‌جمهور درباره المان هیتلری خارج از زمینه و مغشوش بازتاب داده شد. در بیانیه در توضیح سخنان اردوخان آمده است که منظور رئیس‌جمهور این بود که نظام ریاستی می‌تواند هم در حکومت یک‌پارچه و هم حکومت فدرال می‌تواند وجود داشته باشد و حتماً مختص کشورهای فدرالی نیست، و این که نه نظام پارلمانی و نه ریاستی، هیچ‌کدام تضمینی برای سوءاستفاده از قدرت نیست.

روای خلافت

اردوخان که در اوایل روی کار آمدن، قصد جلب نظر اقلیت‌های مختلف جامعه ترکیه را داشت، با شعار آشتی با کردها و رعایت حقوق اقلیت‌ها روی کار آمد. او در این مسیر، در ابتدای زعامتش کارهای عملی هم انجام داد ولی همین که خیالش از تثبیت جایگاهش راحت شد، دیگر نیازی به ادامه آن سیاست ندید و کار به‌جائی رسیده که در آن روزها، ارتش ترکیه روزانه ده‌ها مدافع یگان‌های خلق روژاوا را که در صف اول مبارزه با داعش قرار دارند، می‌کشت!

از سوی دیگر، او با شعار «یک ملت، یک پرچم، یک کشور و یک سرزمین مادری»، و تأکید اردوخان بر هویت ترکی به‌سوئی حرکت می‌کند که در صورت قانونی‌شدن اختیارات فوق‌العاده و بی‌سابقه ریاست جمهوری (حتی روسای جمهور روسیه و آمریکا هم‌چنین اختیاراتی از جمله انحلال مجلس را ندارند) نفس جنبش‌ها و خلق‌های تحت ستم را گرفته است. جالب است که هیتلر هم در یک روند دموکراتیک روی کار آمد و صدراعظم قانونی المان شد، لیکن وقتی جای خود را محکم دید حکم کرد که «حرف پیشوا قانون است»!

از سوئی دیگر، در چند سال اخیر اردوخان بارها از رویایش برای احیای خلافت عثمانی سخن گفته است و لابد خود را در جایگاه خلیفه امپراتوری جدید عثمانی تصور می‌کند. هواداران سلفی او سعی دارند در رسانه‌های وابسته به‌حکومت لقب «امیر» و «خلیفه» را برای او در اذهان عمومی جا بیندازند. هواداران متعصب او (با تائید خود او) فضائی ایجاد کرده‌اند که گویی او یک شخصیت مقدس است و مخالفت با او جدای از بعد سیاسی، جنبه معنوی و مذهبی هم دارد.

هنوز طرح جاهطلبانه اردوخان قانونی نشده بود که بگير و بهبندهای مخالفان و حتی منتقدان رئیس‌جمهور روند صعودی به‌خود گرفته بود و در بین بازداشت‌شدگان از همه طیفی دیده می‌شود، از استاد دانشگاه تا دانش‌آموز ۱۴ ساله، از رئیس ژاندارمری تا روزنامه‌نگار با سابقه، از دادستان تا وکیل و حتی دختر شایسته سابق! حال قابل تصور است که با چنین شخصیت عظمت‌طلب و خودبزرگ‌پنداری، اکنون قبضه قدرت توسط او، جامه قانون بر تن کرده و سرنوشتی تاریکی در مقابل جامعه ترکیه به‌وجود آورده است.

«سلطان مبتلا به بیماری جنون خود بزرگ پنداری»

در سال ۲۰۱۵، منابع رسانه‌ای تاکید کردند «رجب طیب اردوخان» اظهاراتی کرده که باعث شده است تا مخالفانش از وی به‌عنوان «سلطان مبتلا به بیماری جنون خود بزرگ پنداری» یاد کنند.

سایت خبری «شاهه نیوز» تاکید کرد؛ پنج رویداد، نشان دهنده ابتلای اردوخان به این بیماری روانی است. اولین موضع در زمان برگزاری جشن سالگرد برپائی جمهوری ترکیه بود که اردوخان، کاخ جدید ریاست جمهوری‌اش در آنکارا را که مساحت آن به ۲۰۰ هزار متر می‌رسد، و هزینه ساخت آن به‌بیش از ۶۰۰ میلیون دلار رسیده است، افتتاح کرد.

دومین مورد از نشانه‌های مذکور، اقدام «سلطان جدید» به ایجاد یک آزمایشگاه در «قصر سفید» برای آزمایش غذایش از بیم مسموم شدن بود. پزشک شخصی اردوخان در این‌باره گفت: اردوخان با تاسیس این آزمایشگاه از هرگونه خطری از نظر ابتلا به‌مسمومیت در امان خواهد. این اقدام نیز مشابه اقدامات سلاطین عثمانی می‌باشد.

سومین صحنه‌ای که نشان‌دهنده ابتلای رئیس‌جمهور ترکیه به‌جنون خود بزرگ انگاری است رژه رفتن سربازان با لباس‌های جنگی دوره عثمانی در مراسم استقبال از «محمود عباس» رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین بود؛ لباس‌هایی که سربازان به‌تن داشتند به‌دوره امپراتوری عثمانی بازمی‌گردد.

همچنین درباره تعاملات اردوخان با مخالفان باید گفت که این امر تغییر چندانی نکرده است. به‌طوری که نام‌برده «دولت باغچلی» رئیس حزب «حرکت ملی» را به‌علت انتقاد از رئیس ستاد مشترک نیروهای مسلح ترکیه مورد توهین و بی‌احترامی قرار داد. باغچلی از «نجدت اوزل» رئیس ستاد مشترک ترکیه به‌علت عملیات نظامی برای انتقال پیکر «سلیمان شاه» در شمال سوریه و خارج کردن سربازان ترک از منطقه وجود این قبر انتقاد کرده بود.

اردوخان طی اظهاراتی به غایت زشت خطاب به باغچلی، گفته بود: «تو کاملاً حقیر و پست هستی و حتی در سطح «ناخن چیده شده» رئیس ستاد مشترک نیستی.

شایان ذکر است که حزب حرکت ملی، یک حزب فاشیستی است و در حال حاضر تنها متحد دولت اردوخان در این کشور است.

آخرین اظهار نظر و موضع اردوخان که خود بزرگبینی او را آشکار می‌کند این گفته او است که «سران کشورها نسبت به من حسادت می‌کنند. زیرا من درباره بسیاری از مسائل مهم، نظرم را به صراحت اعلام می‌کنم.» او همچنین در سفر به کوبا، کلمبیا و مکزیک ادعا کرد: «شهروندان عادی مرا تائید می‌کنند.»

بحران اقتصادی ترکیه

افت ارزش لیر، پول ملی ترکیه در برابر دالر طی سال جاری میلادی، هم چنان ادامه دارد. گاهی به علت افزایش مستمر نرخ ارزهای خارجی، خرید و فروش دالر و یورو در صرافی‌های ترکیه نیز متوقف شده است. اوایل سال جاری میلادی، قیمت هر دالر ۳/۷۵ لیر در بازار ترکیه معامله می‌شد اما این نرخ امروز به رقم بی‌سابقه ۶/۹۱ لیر رسید و با افت ارزش ۸۴/۲ درصدی ارزش لیر در برابر دالر، رکورد جدیدی در بازار پولی ترکیه ثبت شد. همچنین اول سال ۲۰۱۸، قیمت هر یورو در بازار ترکیه ۴/۵ لیر بود اما با افزایش چشمگیر به خصوص در هفته‌های اخیر، به رقم بی‌سابقه ۷/۸۴ لیر رسید و ارزش لیر در برابر یورو ۷۴/۲ درصد افت کرد. بروز تنش اخیر میان آنکارا و واشنگتن بر سر محکومیت حبس کشیش امریکائی در ازمیر و اقدام متقابل دو کشور در تحریم وزرای کشور و دادگستری همدیگر، نگرانی‌هایی در بازارهای مالی و پولی ترکیه ایجاد کرده و موجب افزایش نرخ ارز در این کشور شده است که همچنان ادامه دارد.

همچنین با اعلام تصمیم دونالد ترامپ رئیس‌جمهوری امریکا، مبنی بر دو برابر شدن تعرفه‌های واردات فلزات تولید ترکیه به امریکا، افزایش نرخ ارزهای خارجی در ترکیه شدت گرفته است. بسیاری از تحلیل‌گران ترک، به ویژه مفسران نزدیک به حزب حاکم ترکیه، بر این باورند که افزایش چشمگیر نرخ ارزهای خارجی در بازار ترکیه را که موجب ایجاد نگرانی جدی در میان مسئولان و مردم این کشور شده است، «فتنه‌ای» جدید علیه اقتصاد ترکیه است.

رجب طیب اردوخان، بارها در واکنش به افزایش چشمگیر نرخ ارزهای خارجی در ترکیه، از جمله طی سخنرانی در اجتماع مردمی استان بایورد خطاب به مردم ترکیه گفت: «کسانی که دالر، یورو و طلا در خانه دارند، آن را به بانک‌ها آورده و به لیر تبدیل کرده و در این مبارزه ملی مشارکت کنند.» او ادعا کرد: «این اقدام مردم پاسخی دندان شکن به افرادی است که به اقتصاد ترکیه حمله کرده‌اند.» اما پس از این سخنرانی اردوخان باز هم لیر ترکیه افت کرد.

رئیس‌جمهوری ترکیه با بیان این که 'آماده مواجهه با هر سناریوی منفی هستیم' گفت: کسانی که از افزایش نرخ ارز، بهره بانکی و تهدیدات خارجی راضی هستند، بیهوده خوشحال نباشند.

اردوخان، همچنین طی سخنرانی در کنگره استانی حزب عدالت و توسعه در شهر ترابوزان ترکیه با بیان این که «بار دیگر با یک بازی سیاسی و مودبانه مواجه هستیم»، خطاب به امریکا بیان کرد: «بازی شما را دیدیم و حریف می‌طلبیم.»

او تاکید کرد: «آنچه را که نتوانستند با کودتا و اقدامات تحریک‌آمیز عملی کنند، می‌خواهند با پول و افزایش نرخ ارز انجام دهند و اسم این اقدام به صراحت جنگ اقتصادی است.»

او باز هم ادعا کرد: «از نقشه آن‌ها در ایجاد بحران ارزی آگاه هستیم و آن را به چالش می‌کشیم.»

او با مخاطب قرار دادن دولت امریکا، افزود: «شما با دالر ترکیه را هدف قرار می‌دهید، ما نیز از راه‌های دیگر دنبال چاره کار خواهیم بود»

باز هم لیر ترکیه در ۱۱ اگست ۲۰۱۸، لیر ترکیه تا ساعت هفت بعدازظهر در برابر شش دالر و ۴۷ سنت معامله شد و در عرض یک روز ۱۶ درصد و شش دهم درصد کاهش یافت.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، ارزش لیر ترکیه جمعه در برابر دالر با کاهش ۱۶ درصدی به پایینترین سطح خود رسید. این در حالی است که با افزایش تنش‌های میان آنکارا و واشنگتن، «رجب طیب اردوخان»، رئیس‌جمهوری ترکیه، سرسخانه مدعی شد که کشورش در «جنگ تجاری» پیروز خواهد شد.

لیر ترکیه تا ساعت هفت بعدازظهر در برابر شش دالر و ۴۷ سنت معامله شد و در عرض یک روز ۱۶ درصد و شش دهم درصد کاهش یافت. این در حالی است که ارزش پول این کشور بیشتر ۲۲ درصد سقوط کرده بود.

پایان سخن

اردوخان که اکنون ۶۴ سال دارد، در سال ۲۰۰۲ و یک سال بعد از تشکیل حزب عدالت و توسعه به قدرت رسید. او برای یازده سال نخست وزیر ترکیه بود تا این که در سال ۲۰۱۴ اولین رئیس‌جمهوری در ترکیه شد.

او به خاطر تمایلش به ایجاد قدرت‌های اجرائی برای پست ریاست جمهوری شناخته می‌شود، قدرت‌هایی که در پایان دوره نخست وزیری‌اش - که در طی آن نقش اجرائی پررنگ‌تر است - آن‌ها را واگذار کرد، حالا در مقام جدید قرار گرفته است.

در حالی که حزب عدالت و توسعه در ترکیه طرفدارانی پروپاقرص بین محافظه‌کاران و مسلمانان دارد، سرکوب مخالفان باعث اعتراض جامعه جهانی شده است. بارها دیده شده که روزنامه‌نگاران ترک مورد بازجویی قرار گرفته و محاکمه شده‌اند. یا روزنامه‌نگاران خارجی مورد آزار و اذیت قرار گرفته و از کشور اخراج شده‌اند.

روش‌های اقتدارگرایانه اردوخان محدود به مرزهای ترکیه نمی‌شود. بادیگادهای او اصحاب رسانه‌ها را در امریکا مورد آزار قرار دادند و یک طنزپرداز المانی در کشور خودش به اتهام توهین به رئیس‌جمهور ترکیه در تلویزیون مورد تفتحص قرار گرفته است.

در ماه جون سال ۲۰۱۵، حزب عدالت و توسعه در نظرسنجی‌ها سقوط کرد و موفق به تشکیل ائتلاف نشد. اما در نوامبر همان سال بود که بازگشتی مقتدرانه داشت و با کسب ۴۹ درصد آرا قدرت را در دست گرفت، آن‌هم در حالی که همه حواس‌ها متوجه پایان آتش‌بس با حزب کارگران کردستان «پ.ک.ک» بود.

در طی دهه‌های پیش از به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه، ارتش ترکیه چهار بار در سیاست دخالت مستقیم کرد تا جلوی نفوذ اسلام‌گرایان را بگیرد. اما رجب طیب اردوخان، سال‌هاست که به شکل علنی سیاست را با اسلام پیوند داده است. وقتی که او در ۱۹۹۴ شهردار استانبول شد، خودش را به‌عنوان نماینده حزب اسلامی رفاه معرفی کرد.

در سال ۱۹۹۹ به خاطر تحریک احساسات مذهبی و خواندن شعری ملی‌گرایانه که در آن مصرع‌هایی مثل «مساجد سنگرهای ماست، مناره‌ها کلاه‌خودهای مان؛ مناره‌ها سرنیزه‌های ماست، مومنان سربازان مان برای چهارماه به زندان فرستاده شد.

شاید به همین دلیل، وقتی که در سال ۲۰۰۲ به‌عنوان رهبر حزب عدالت و توسعه به مقام نخست وزیری رسید، از برتری ملت به ارتش گفت.

در سال ۲۰۱۳، او با وارد کردن اتهام به‌سران ارتش که به ادعای او می‌خواستند با کودتا سرنگونش کنند ارتش را غافلگیر کرد. این ماجرا که به «ارگنکون» مشهور شد با نقض اتهام تلاش برای کودتا از متهمان به پایان رسید.

منتقدان اردوخان را متهم کرده‌اند که از قوه قضائیه برای خاموش کردن مخالفان سیاسی استفاده کرده و گزارش‌هایی هم موجود است از اتهامات ساختگی. اما طرفداران اردوخان او را به‌خاطر درآمدن جلوی ارتش ستایش می‌کنند، به‌خصوص این که ارتشی‌ها از زمان آتاتورک خودشان را همیشه حامیان ملت دانسته‌اند.

اردوخان همچنین از قدرت حکومت مرکزی برای درهم شکستن تحصن‌های استانبول در ماه جون سال ۲۰۱۳ استفاده کرد، وقایعی که در پارک گزی، منطقه‌ای سبز در احاطه ساختمان‌های بلند، متمرکز شده بودند. خیلی زود اعتراضات به‌شهرهای دیگر کشید و سکولارهای ترک که از سیاست‌های اسلام‌گرایانه حزب عدالت و توسعه ناراضی بودند را جذب خود کرد.

رسوایی افشای یک پرونده فساد اقتصادی با حکومت اسلامی ایران و پول‌شویی برای ایران در دوره تحریم‌های اقتصادی ایران در دسامبر ۲۰۱۳ به چند بازداشت، من جمله پسران سه وزیر کابینه انجامید. حتی ده وزیر کابینه او تغییر یافت.

اردوخان از هیچ فرصتی برای اعلام نارضایتی‌اش از مخالفان مقیم خارج فروگذار نکرده است. به‌طور مشخص حمله‌های او متوجه مدافعان روحانی مذهبی فتح‌الله گولن است که یار قدیمی خودش بود و بعد به‌رقیبش بدل شد و در تبعیدی ناخواسته به‌امریکا رفت. اردوخان همچنین به شبکه‌های اجتماعی حمله کرده و قول داده که «شر توئیتر را کم کند».

اردوخان، سال‌های کمی دورتر، منکر این بود که قصد دارد ارزش‌های اسلامی را بر جامعه حکم‌فرما کند و ادعا می‌کرد همچنان به اصول سکولاریزم پای‌بند است. اما در عین حال او مدافع جناح راست ترکیه هم هست که عقاید مذهبی‌شان را به‌صراحت بیان می‌کنند.

سرنخ دادن‌های مذهبی از این دست به‌خصوص در مناطق دورافتاده، روستاها و شهرهای کوچک آنتالیا که به‌طور سنتی پایگاه حزب عدالت و توسعه بوده بازخورد خوبی دارد، تا این حد که بعضی از طرفدارانش با استفاده از ادبیات امپراتوری عثمانی به اردوخان لقب «سلطان» داده‌اند.

در اکتبر ۲۰۱۳، ترکیه قانون منع حجاب در اماکن و سازمان‌های دولتی (منهای بخش‌های مربوط به سیستم قضائی، ارتش و پولیس) را که قدمتی طولانی داشت، برداشت. منتقدان یادآور می‌شوند که اردوخان حتی قصد داشت رابطه جنسی خارج از ازدواج را به‌عنوان جرم تعریف کند که موفق نشد. برنامه دیگری که در آن موفق نشد ایجاد مناطقی بود که در آن‌ها مصرف الکل ممنوع باشد. هر دو مورد از گرایش‌های مذهبی رئیس‌جمهور ترکیه حکایت دارند.

مخالفان سیاسی اردوخان کاخ ریاست جمهوری تازه او را سمبل تمایلات تمامیت‌خواهانه او دانسته‌اند. این قصر بیش از هزار اتاقه که بر فراز تپه‌ای در حومه آنکارا خرامیده به «آق‌سرای» (کاخ سفید) شهرت دارد هم از کاخ سفید امریکا بزرگتر است و هم از کرملین مسکو. بودجه‌ای که صرف ساختش شده حتی از بودجه پیش‌بینی شده اولیه که معادل ۶۱۵ میلیون دلار بود هم فراتر رفته است.

بیش‌تر این ریخت و پاش‌ها را اردوخان مدیون ثبات اقتصادی ترکیه در طی یک دهه گذشته و رشد چهار و نیم درصدی آن بوده است. ترکیه به موتور قدرتمند تولید و صادرات تبدیل شد و حزب عدالت و توسعه تورم را مهار کرد، تورمی که در دهه ۱۹۹۰ به بالای صد درصد رسیده بود.

اما از سال ۲۰۱۴، رشد اقتصادی کاهش یافت و به ۲/۹ درصد رسید و این در حالی بود که نرخ بیکاری به ۱۰ درصد رسیده بود.

با این که او برخی نیروهای نظامی مخالف بشار اسد، به‌ویژه داعش و ارتش آزاد سوریه را حمایت کرده است، اما او همواره به کردستان سوریه (روژآوا) یورش برده و اکنون نیز کانتون عفرین یکی از کانتون‌های سه‌گانه روژآوا را در اشغال نظامی خود دارد.

جت‌های اف شانزده ترکیه ۲۴ نوامبر ۲۰۱۵، یک هواپیمای سوخوی ۲۴ روسیه را در نزدیکی مرز سوریه و ترکیه سرنگون کردند. یک خلبان این جنگنده کشته شد و خلبان دوم در عملیات دوازده ساعته‌ای با حضور نیروهای یگان ویژه روسیه نجات داده شد.

بعد از این اتفاق جنگ لفظی شدیدی بین دو طرف رخ داد و کار به تعلیق تورهای گردشگری روس‌ها به ترکیه و محدودیت‌های تجاری کالاها برای ترکیه در روسیه منجر شد.

اما در جون ۲۰۱۶، پس از تماس تلفونی اردوخان و عزراوی بابت سرنگون شدن هواپیمای روسی روابط دو کشور به‌شراط عادی بازگشت.

در نیمه جولای یگان‌هایی از ارتش ترکیه وارد خیابان‌های آنکارا و استانبول شدند. اردوخان که برای تعطیلات به‌سواحل مرمره رفته بود ظاهراً موفق شد از طریق پیامی تلویزیونی طرفدارانش را به‌خیابان بکشاند و کودتا را شکست بدهد.

چندین نفر از مردم و نیروهای امنیتی در جریان کودتای «نافرجام» و یا به درستی بگوئیم کودتای از پیش طراحی شده و تحت کنترل شخص اردوخان و فیدان رئیس پلیس مخفی ترکیه (میت)، کشته شدند.

پس از سناریو، بیش از ۱۲۵ هزار نفر از کار برکنار یا تعلیق و حدود ۴۰ هزار نفر بازداشت شدند. بسیاری از بازداشت‌شدگان به ارتباط با جنبش فتح‌الله گولن متهم شدند. دولت ترکیه گولن، شخصیت مذهبی مخالف اردوخان و ساکن امریکا را عامل کودتا می‌داند؛ هر چند که او این اتهام را رد می‌کند.

یکی از دستاوردهای مهم اردوخان مذاکره با پکک و برقراری آتش بس پس از سال‌ها جنگ خونین بین طرفین بود. اما پس از قدرت‌گیری مجدد حزب درگیری‌ها با «پکک» شدت بی‌سابقه‌ای یافت. تعدادی از شهرهای کردنشین به‌شدت تخریب شدند.

در ادامه تنش‌ها صلاح‌الدین دمیرتاش و فیگن یوکسک داغ رهبران مشترک حزب دموکراتیک خلق‌ها، به‌همراه ده تن از نمایندگان پارلمانی حزب دموکراتیک خلق‌ها دستگیر شدند. برخی از ناظران این اقدامات را برای جلب رای موافق ناسیونالیست‌های ترک در رفراندوم قانون اساسی می‌دانند.

با نزدیک شدن انتخابات تعدادی از اعضای حزب عدالت و توسعه و وزرای قبلی و فعلی ترکیه راهی اروپا شدند تا رای ترک‌های مقیم اروپا را جلب کنند.

موضوعی که به‌تنش‌های شدیدی بین ترکیه، اروپا منجر شد. پس از جلوگیری از سخنرانی طرفداران تغییر قانون اساسی اردوخان بشدت به دولت‌های المان و هلند حمله کرد و آن‌ها را بازمانده‌ها و پس مانده‌های نازی‌ها خواند.

این سخنان با واکنش تند مقامات اروپایی روبه‌رو شد و رئیس‌جمهور المان خطاب به اردوخان گفت: «ما با نگرانی به ترکیه نگاه می‌کنیم، چرا که تمام چیزهایی که در طول سال‌ها و دهه‌ها ساخته شده در حال فروپاشی است... آقای اردوخان شما دارید تمام چیزهایی را که خودتان به‌همراه دیگران ساخته‌اید نابود می‌کنید.»

اردغان اکنون نیز با اظهار نظر عجیبی گفته است: اردوخان گفت: «فراموش نکنید آناتولی «دژی محکم» است و اگر این دژ فرو ریزد، نه خاورمیانه می‌ماند نه آفریقا نه آسیای میانه و نه بالکان و قفقاز.»

لابد شاید منظور اردوخان «دژ» خودش است که اکنون نشانه‌های فروریزی آن را به‌ویژه با عمیق‌تر شدن بحران‌های اقتصادی، سیاسی و سقوط مداوم لیر ترکیه، پیش‌لرزه‌های آن را حس کرده است!

همان‌طور که مجسمه طلائی اردوخان در المان به پائین کشیده شد دیر یا زود، جنبش‌های اجتماعی و مردم آزاده ترکیه و خلق‌ها تحت ستم این کشور، خود او را نیز به‌همراه دولت و متحدانش از اریکه قدرت به پائین خواهند کشید و آن‌ها را به دلیل جنایت بی‌شمار علیه بشریت، به‌دست دادگاه‌های بی‌طرف مردمی خواهند سپرد!

هشتم شهریور [سنبله] ۱۳۹۷ - سی‌ام اگست ۲۰۱۸